

Symposium über die Entstehung und Chronologie der Badener-Kultur, Bratislava 1973. Izdala Slovenská akadémia vied 1974 kot svojo 1702 publikacijo (542 strani teksta z 176 tablami, risbami in fotografijami slikovnega gradiva med teksti in 1 pregibno karto v prilogi).

V dneih od 8. do 11. decembra 1969 je Arheološki inštitut slovaške akademije znanosti iz Nitre organiziral v svoji podružnični stavbi v Malih Vozokanih simpozij o nastanku in kronologiji badenske kulture z ozirom na Karpatsko kotlino in sosednja področja. Ta simpozij naj bi predstavljal nadaljevanje določene zgodnjeprazgodovinske tematike, ki jo je Arheološki inštitut SAV zastavil leta 1967 s simpozijem o lengyelskem kompleksu v zvezi s sosednjimi kulturami (*Študijské zvesti* AU SAV 17, Nitra 1969).

Simpozij o badenski kulturi je bil vsebinsko usmerjen na tri tematska področja: 1. na problematiko čiste domorodne kulture s kanelirano keramiko, vendar s posebnim ozirom na njeno starejšo stopnjo — Boleraz grupo; 2. na odnose kulture s kanelirano keramiko proti jugovzhodni Evropi in 3. na odnose te kulture s kulturo ljakastih čaš (Trichterbecherkultur) severnejših področij.

Na simpoziju se je zbralo 10 češkoslovaških in 20 tujih udeležencev iz 11 držav (Anglije, obeh Nemčij, Avstrije, Švice, Poljske, Madžarske, Romunije, Bolgarije, Sovjetske zveze in Jugoslavije oz. Slovenije), ki so sodelovali z 28 strokovnimi predavanji, objavljenih v tej skupini obsežni publikaciji v nemščini (21) v angleščini (4), v francoščini (2) in v ruščini (1).

Češkoslovaški strokovnjaki so vrednotili nastanek in genezo badenske kulture oz. kulture s kanelirano keramiko posebej za Češko, Moravsko in Slovaško, vendar z različnimi pogledi na njih regionalne kulturne grupe. Med njimi velja omeniti izvajanja o *izvoru in kronologiji Boleráz-grupe* (V. NEMEJCOVÁ-PAVÚKOVÁ), kjer je avtorica povzela stratigrafske in tipološke izsledke številnih najdišč v zvezi s klasično badensko kulturo in podala relativne kronološke zaključke najnovejših raziskovanj bolezkega najdišča Nitriansky Hrádok — Vysoký

breh. Nov pogled o badenski kulturi podaja E. NEUSTUPNÝ, kjer preveč zapleteno in ne povsem jasno razglablja o kulturni razčlenitvi in o značilnostih posameznih faz, o teritorialni delitvi, o relativni in absolutni kronologiji in končno o izvoru in nadaljnjem razvoju te kulturne skupine.

Omeniti moramo tehtne prispevke madžarskih arheologov, ki so strokovnjaki za to eneolitsko obdobje obdnavsko kulturo. O *odnosih med Bodrogkeresztúr in badensko kulturo* piše I. BOGNÁR-KUTZIÁN, o *Boleráz-grupi na Madžarskem* I. TORMA in o *kronološkem mestu Balaton grupe* N. KALICZ. Balaton grupa je povsem novo odkritje in je razprostranjena s 120 doslej odkritimi najdišči v zahodni Madžarski in okrog Blatnega jezera. Kulturno in kronološko zapolnjuje Balaton grupa na tem področju časovno vrzel in kompleks, ki sta obstojala doslej med horizontoma lengyelske kulture in bolezke grupe, s tem pa je zanimiva tudi za naš eneolitski jugovzhodnoalpski kulturni krog. Njen raziskovalec N. Kalicz jo je tudi na podlagi stratigrafskih podatkov razdelil na tri večje tipe, ki se razlikujejo med seboj po tipologiji keramike in njene ornamentike, v načinu pokopa in stavbnih ostalinah in ne nazadnje tudi po teritorialni grupaciji. Najstarejši I. tip je istočasen z Ladanice grupo in s starejšo fazo Bodrogkeresztúr grupe. Za naš prostor in čas sta zanimiva mlajša tipa (II. in III.) kulturnega kompleksa Balaton grupe, kjer se javljajo močni alpski eneolitski vplivi. Oba tipa se časovno in kulturno vzoprejata s keramiko brazdstega vreza v jugozahodni Slovaški, z grupami Retz, Kanzianberg — Strappelkogel in Mondsee v Avstriji ter z mlajšima stopnjama Bodrogkeresztúr in lasinjske kulture na Madžarskem oz. severozahodni Jugoslaviji. S tem pa imamo materialne dokaze za to, da je Balaton grupa prevzela tudi del kulturnega inventarja naše »predalpske« eneolitske kulture, ki jo na področju jugovzhodnih Alp in v Sloveniji sploh sestavljata alpska facies lengyelske kulture oz. lasinjska kultura.

Za jugovzhodni alpski prostor sta še pomembni razpravi nemškega in avstrijskega udeleženca. O *nastanku in delitvi badenske*

kulture v ogledalu severnoalpskega neolitika piše R. A. MAIER, kjer nam predoči nekaj novega badenskega materiala, ki se severno od Alp javlja kot periferni pojav te kulture. O badenski kulturi v Nižji Avstriji in na Gradiščanskem pa govori E. RUTTKAY; predoči nam keramiko Boleráz grupe, ki se ondot javlja skupaj s keramiko tipa Ohrozim in Jevišovice C-1 in je v tem delu Avstrije torej najstarejši predstavnik badenskega kulturnega kompleksa. Za jugoslovansko Podonavje pa ne smemo prezreti sintetičnih del o prehodnem obdobju med eneolitikom in bronasto dobo v Romuniji (S. MORINTZ in P. ROMAN), o vprašanju prehoda eneolitika v bronasto dobo v Bolgariji (H. TODOROVA-SIMEONOVA) in o badenski kulturi v odnosu do Egeje (S. HOOD).

Končno naj omenim še lasten prispevek, kot edinega jugoslovanskega udeleženca, čeprav bi drugi naši specialisti za to obdobje in območje sigurno obogatili tematsko in vsebinsko plat simpozija (npr. S. Dimitrijević, N. Tasić in M. Garašanin); vsa trojica je svoje referate tudi predhodno prijavila. S predavanjem »K poznavanju lasinske kulture v Sloveniji« sem povzel in združil že znana stališča z novimi podatki o eneolitski materialni zapuščini pri nas. Opozoril sem na različna poimenovanja te ene in

iste kulturne grupe na področju jugovzhodnih Alp in razčlenil vsa dosedanja gledišča o njenem nastanku in relativni kronologiji, zlasti pa primerjal tipološke podobnosti s keramiko brazdestega vreza na Slovaškem.

To knjigo zbranih predavanj *Simpozija o vzniku in kronologiji badenske kulture* so češkoslovaški arheologi posvetili prof. Jánosu Bannerju za njegovo obsežno in neugnano znanstveno delo, a še posebej kot zahvalo za njegovo dejavnost pri zblizanju arheološke znanstvene vede med narodi. Prof. J. Banner je bil med madžarskimi arheologi vodilni strokovnjak za študij eneolitskega in zgodnejbronastodobnega obdobja Panonske ravnine in izreden specialist prav za problematiko badensko-pécelške kulture v srednji Evropi. Samo o tej eneolitski kulturi Karpatske kotline je napisal čez 20 znanstvenih razprav in monografij. Če ne bi leta 1971 umrl star 83 let, bi morda dočakal čas, da bi se badenska kultura preimenovala v karpatsko kulturo, kar je tik pred svojo smrtjo predlagal akad. Jaroslav Böhm. Sicer pa ves znanstveni opus J. Bannerja spoznamo iz članka njegove naslednice I. BOGNÁR-KUTZIÁN v uvodnem delu te knjižne izdaje.

F. Leben